

Tekst: 1 Kor. 9,19-23

Lezen: 1 Kor. 9,13-27

Zingen: Gz..145

Ps. 18,9 (*'s morgens na de wet*)

Ld.299,1.2.3.4

Ps. 67,1.2

Gz.161 (*geloofsbelijdenis; middagdienst*)

Ps. 36,2

In deze preek wil ik het hebben over alle veranderingen die we de afgelopen tijd in de kerk hebben meegemaakt. En over veranderingen die er mogelijk nog gaan komen. Want als er dingen veranderen, maakt dat altijd heel wat los. Ook in de kerk.

Alleen, dan wil ik het niet hebben over die veranderingen op zich. En ook niet over de vraag of die verandering nou aanspreken of niet. Want uiteindelijk gaat het daar niet om. In de kerk in elk geval niet. Zo heb ik een keer iemand horen zeggen – het ging over het kindermoment: ‘Van mij hoeft het niet zo.’ Nou, dat kan ik me voorstellen. Vooral als je al wat ouder bent. Dan heb je zo’n kindermoment niet echt nodig voor je geloof. En dan kan ik me voorstellen, dat je dat zegt: ‘Van mij hoeft het niet zo.’

Daarom wil ik het vooral hebben over de *achtergrond*. Waarom zou je in de kerk nou dingen veranderen? Of niet? Waarom doen we de dingen die we doen? En waarom zouden we sommige dingen misschien anders moeten doen?

Nou zijn wij democratisch ingesteld. En dus: als het gaat om dit soort vragen, denken wij al snel aan een enquête of zo. En op zich zou dat kunnen. We houden enquêtes over allerlei onderwerpen en de resultaten daarvan, die gebruiken we dan om dingen in de kerk te

doen. Of juist om ze niet te doen.

Dat zou kunnen. Maar waarom gaat het in de kerk? Om dingen die ons wel of niet aanspreken? Om dingen die ik persoonlijk wel of niet mooi vindt? In de bijbel leren we om een laag dieper te gaan. Want in de kerk gaat het om de vraag wat *Christus* wil. Waar wil onze Heer met ons naar toe? En waar wil hij ons voor gebruiken?

Het is belangrijk dat we dat elke keer tegen elkaar zeggen: dat we daarvoor willen gaan; dat we achter Jezus aan willen gaan. En dan kunnen we met elkaar heel soepel zijn in de vormen die we daarbij zoeken. Want het gaat niet om die vormen, het gaat om het evangelie: het gaat om de liefde van God, die mensen opzoekt en die mensen naar zich toe wil halen.

Dat is de boodschap die we van Paulus meekrijgen in dit gedeelte: een christelijke gemeente is buigzaam. En dat geldt in verschillende opzichten: naar mensen toe – bereid zijn om te dienen. Paulus zegt zelfs: “Ik ben van iedereen de slaaf geworden.” Buigen – naar mensen toe. En dan is er nog iets. Want als je soepel bent in je houding naar mensen toe, kun je ook soepel zijn als het gaat om de praktijk van het kerkelijke leven. En heel gemakkelijk dingen ombuigen.

Een christelijke gemeente is dus buigzaam. En dat gaat dan om twee dingen: buigen en ombuigen. Over die twee dingen wil ik iets zeggen.

Eerst over buigen. Paulus noemt zichzelf een ‘slaaf’. Een heel sterk woord. Hij had ook een ander woord kunnen kiezen: ‘dienaar’ of zo. Maar het zal vast niet voor niks zijn dat hij gekozen heeft voor dat *sterke* woord: ‘slaaf’. Daarmee zegt Paulus iets over de manier waarop hij zijn werk wil doen. Zoals een slaaf volledig het eigendom is van zijn heer en alles voor die heer moet doen, zo wordt Paulus helemaal in beslag genomen door zijn verlangen om mensen bij Christus te brengen. Daar doet hij alles voor. In vers 23 komt hij daar nog een keer op terug: “Ik doe *alles* voor het evangelie.”

Het gedeelte dat daartussenin zit (tussen vers 19 en vers 23), dat is het praktische gedeelte. Daar kom ik straks op. In het tweede punt van de preek. Maar dat praktische gedeelte (en de praktische veranderingen), daar kun je alleen op een zinnige manier over praten, als je eerst goed in beeld hebt, wat de motivatie is, die daarachter zit.

Nou, daar is Paulus heel duidelijk in. Hij geeft zichzelf helemaal in dienst van het evangelie. Er is niks wat hij *niet* zou willen doen om het evangelie verder te kunnen brengen en andere mensen bij Christus te kunnen brengen. Hij is bereid om letterlijk *alles* voor het evangelie te doen.

Het is belangrijk om daar bewust bij stil te staan. Want als Paulus zulke dingen zegt, dan kun je even bij Paulus naar binnen kijken. Dan kun je zien wat er leeft in zijn *hart*. Kijk, we weten allemaal (denk ik) dat Paulus ontzettend veel bezig is geweest met het evangelie. Om de boodschap van God te verkondigen. Om gemeentes te stichten. Om gemeentes te laten groeien. Maar waarvoor deed hij dat nou eigenlijk?

Eén ding is zeker: hij deed het niet om eraan te verdienen. Nou hoeft dat op zich nog niet eens verkeerd te zijn. Want als iemand zijn leven wil gebruiken in dienst van de Heer, dan mag hij rekenen op de steun van andere christenen. Waarschijnlijk is dat bij de meeste apostelen in die tijd ook zo *geweest*: dat ze geen tijd hadden voor een baan naast het werk dat ze deden als apostel. En niet alleen de apostelen: ook mensen als Timoteüs en Titus werden waarschijnlijk onderhouden door de gemeentes waar ze werkten. En Paulus zegt, in vers 13 en 14: dat is prima, want zo ging het vroeger al met de priesters en de levieten bij de tempel.

Maar we weten ook allemaal dat zoiets uit de hand kan lopen. En dat mensen proberen om rijk te worden over de rug van anderen. Met godsdienst als een vroom smoesje. Denk maar aan sekteleiders die alles van hun volgelingen aftroggelen. En er zijn kerken waar je in het zonnetje gezet wordt, als je een grote zak geld meeneemt. Of denk aan sommige televisiedominees. Dan lijkt het soms ook, alsof het alleen maar gaat om geld.

In de tijd van Paulus was dat ook zo. Toen waren er ook van zulke mensen: mensen die godsdienst gebruiken als handel: om er rijk van te worden. En hoe dan ook, Paulus wil daar een heel eind vandaan blijven. Hij wil zelfs de *schijn* van misbruik vermijden. En daarom heeft hij ervoor gekozen om zelf in zijn levensonderhoud te voorzien. Als tentenmaker. Zodat niemand van hem kan zeggen dat hij *ook* één van die mensen is die van anderen profiteert.

Des te boeiender wordt dan natuurlijk de vraag, waarom Paulus het dan *wel* doet. Waarom *heeft* hij zoveel over voor het verkondigen van het evangelie? Want dat is duidelijk: hij heeft er heel veel voor over gehad. In 2 Kor. 11 zegt hij: “Door de Joden ben ik vijfmaal met veertig min één zweepslagen gestraft, ik ben driemaal met stokslagen gestraft, ik ben eenmaal met stenen bekogeld en heb driemaal schipbreuk geleden. Eén keer heb ik een heel etmaal op zee rondgedreven. Voortdurend was ik onderweg, bedreigd door rivieren, rovers, volksgenoten en vreemdelingen, in gevaar in de stad, in de woestijn, op zee en te midden van schijngevolgen. Ik heb gezwoegd en geploeterd, vaak zonder te slapen, hongerig en dorstig, vaak zonder te eten, verkleumd en zonder kleren.” (2 Kor. 11,24-27). En dan zijn er ook nog dingen die hij niet noemt. Want verschillende keren heeft hij in de gevangenis gezeten. En waarschijnlijk is hij aan zijn einde gekomen, doordat hij onthoofd werd: gedood om het evangelie.

Als je dat op je in laat werken – je zou haast zeggen: hoe komt iemand zo gek? Dat hij dat er allemaal voor over heeft om het evangelie te kunnen verkondigen? Dan moet je toch wel een heel sterke motivatie hebben! Nou, inderdaad. En dat is wat Paulus hier vertelt. Bij alles wat hij doet, is dit zijn motivatie, wat er staat in vers 19: ‘om zoveel mogelijk mensen te winnen’. En in de verzen daarna klinkt het na, als een echo: mensen winnen... Mensen bij Christus brengen – dat was het enige doel van Paulus.

Op zo’n moment merk je wat er bij Paulus van binnen zit: dat hij andere mensen belangrijk vindt en dat hij andere mensen liefheeft. Om het te zeggen met de woorden van de

bijbel: dat hij zijn naaste liefheeft als zichzelf. Blijkbaar is dat een liefde die ontzettend veel kracht geeft: om dingen te doen, om dingen te verdragen, om dingen te relativieren.

En dan ben ik meteen ook bij de kern van dit gedeelte: *daar* gaat het om! Voor Paulus en voor ons. En als wij in onze tijd levende christenen willen zijn en als we een krachtige gemeente willen vormen, dan zullen we eerlijk moeten kijken naar onszelf en naar onze motivatie: wat drijft ons? En hoe maken we keuzes? Voor onszelf en in de kerk? Doen we dat voor onszelf *of* doen we dat voor anderen? Voor elkaar? En voor mensen buiten de kerk? Omdat we van binnen vol zijn van die liefde? Die liefde die naar buiten wil...

We zeggen dan wel eens: het gaat in de kerk niet om ons of andere mensen, het gaat om God. En voor een deel is dat waar. Als je daarmee bedoelt dat niet egoïstisch moeten zijn en dat we ook met het geloof niet egoïstisch op onszelf gericht moeten zijn, dan is dat waar. Maar voor een ander deel is het *niet* waar. En dan bedoel ik: lees maar in de bijbel. En kijk maar naar God. Wat vindt *hij* belangrijk? Hij vindt *mensen* belangrijk. Zó belangrijk, dat hij zelfs zijn eigen Zoon gegeven heeft – om *mensen* te kunnen redden. Paulus zegt in zijn brief aan Titus: als je kijkt naar Jezus, dan kun je iets zien van de goedheid en de mensenliefde van God (Tit. 3,4). De mensenliefde van God...

God houdt van mensen! En die liefde is zó groot, dat hij er alles voor over had om die liefde kunnen laten zien. God heeft niet gedacht aan zichzelf en aan zijn eigen voordeel. Hij dacht aan *ons*. En daarom stuurde hij zijn Zoon naar de aarde. Daarom bracht hij dat offer op Golgota. Omdat hij maar aan één ding kon denken: ik wil niet dat die mensen verloren gaan!

Die liefde, die liefde voor mensen – dat is wat een christelijke gemeente sterk maakt. Als je daar vol van bent. En als we met elkaar daar vol van zijn. Want dan kun je maar aan één ding denken: die liefde van God, die moet doorgegeven worden; die moet naar de mensen toe. Naar iedereen! Naar mensen *in* de kerk en naar mensen *buiten* de kerk.

Dat is het voorbeeld dat we meekrijgen van Paulus. En wat dus in elk geval niet past in

dat voorbeeld, dat zijn eigen voorkeuren. Om die voorop te zetten. Of allerlei regels of tradities, om die voorop te zetten. Want dan gaat het mis. Kijk maar naar de Farizeeën. Want die deden dat. Die zetten de regels en de tradities voorop. Maar wat is het gevolg? Het gevolg is, dat ze de *mensen* niet meer in beeld hebben. En dat mensen dus regelmatig gekwetst worden en beschadigd raken. Tollenaars die bij Jezus komen. Leerlingen die aren plukken op de rustdag. En Jezus zegt dan tegen die Farizeeën met hun regels en tradities: “Jullie zijn vergeten wat God in de bijbel zegt (en dan haalt hij een gedeelte van Hosea naar voren): ‘Barmhartigheid wil ik, geen offers.’” (Mat. 9,13; Mat. 12,7; Hos. 6,6).

Als je uitgaat van jezelf, van regels, van tradities – dan ben je niet bezig op de lijn van God. Want de lijn van God is de lijn van liefde voor mensen. En ik denk dat we daar nog heel wat van kunnen leren. Voordat we net zover zijn als Paulus, dat we zeggen: “Voor het evangelie doe ik alles.” Want wat voor houding hebben we naar andere mensen toe? Vaak hebben we toch zoiets van: iedereen moet zelf maar weten wat hij gelooft en hoe hij leeft. Oké, als anderen erover willen praten, is dat best, maar we lopen niet al te veel met ons geloof te koop.

Een paar uitzonderingen misschien. Als het gaat om je kinderen of zo. Als je eigen kind niet meer gelooft. Of iemand anders van wie je veel houdt. Dan komt het ineens heel dichtbij. En dan voel je ineens wat het zou betekenen, als ze voor altijd verloren zouden gaan. En hoe verschrikkelijk zeer dat doet. En je wilt alles wel doen om dat te kunnen veranderen. En dat is nou precies wat Paulus zegt: “Voor het evangelie doe ik alles.”

Ik denk dat we nog heel veel kunnen groeien om diezelfde houding ook bij andere mensen te hebben. En dat is nodig! Want voor al die andere mensen geldt hetzelfde: de eeuwigheid is teveel tijd om die door te brengen op de verkeerde plek. En er is maar één manier om daaraan te ontkomen: door het geloof in Jezus. En de vraag is dus; op de lijn van God zelf: hou je van andere mensen? En wat gun je die mensen? En wat heb je voor hen over?

Wat mag het kosten?

En dan kom ik nu bij het tweede: de praktische kant. Bereid zijn om dingen om te buigen. En dan pak ik even die vraag van zonet weer op: wat mag het kosten? Best een spannende vraag. Want dan gaat het dus meteen ook over drempels: drempels waar mensen overheen moeten om bij Jezus te komen en om binnen te komen in de kerk. *De* grote vraag daarbij is altijd weer: wie moet zich aanpassen? Moeten mensen van buiten de kerk zich aanpassen bij ons? Moeten kinderen en jongeren zich aanpassen bij volwassenen? Of doen we het precies andersom: proberen om vanaf onze kant zoveel mogelijk aansluiting te vinden bij die anderen.

Voor Paulus is dat helemaal geen vraag. Hij is bereid om van zijn kant tot het uiterste te gaan. Want hij zegt: tegenover Joden stel ik me op als een Jood; en als het gaat om mensen die zonder wet opgegroeid zijn (en dan bedoelt hij: mensen die zonder de wet van Mozes opgegroeid zijn; dus zonder bijbel; en dat zijn dus alle andere mensen) – Paulus zegt: als het gaat om *die* mensen, dan pas ik me aan bij *hen*.

Voor alle duidelijkheid: dat betekent niet dat Paulus het *evangelie* aanpast. Dat zegt hij ook heel duidelijk; in de tweede helft van vers 21: hij blijft vasthouden aan de woorden van God. En ook als je andere brieven van Paulus gaat lezen. Dan is het heel duidelijk: de inhoud van het evangelie moet bewaard blijven. Want het gaat om de waarheid van God. En daar mag je niks van af halen. Paulus kan af en toe zelfs heel fel worden, als het gaat over mensen die dat *wel* doen.

Maar goed: het gaat dus niet over de *inhoud* van het evangelie. Dat kun je niet aanpassen. Het gaat Paulus hier om de vraag hoe je het *brengt* en hoe de verkondiging eruit ziet in de *praktijk*. In dat opzicht kunnen wij van Paulus een heleboel leren.

Tot voor kort hadden we in de kerk (en dan heb ik even over de vrijgemaakte kerk) maar weinig variatie in vormgeving. Elke kerkdienst was elke keer in grote lijnen hetzelfde.

Op de één of andere manier deden we niks met het gegeven dat er wel heel verschillende mensen in de kerk zitten. Of kunnen zitten. Kinderen, jongeren, ouderen, buitenstaanders: iedereen werd benaderd met dezelfde aanpak.

Als ik me goed herinner begon de verandering met speciale bijeenkomsten voor mensen met een verstandelijke handicap. Dat mocht in het begin nog niet een ‘kerkdienst’ heten, maar het was in elk geval een verandering. Later kwamen daar diensten bij die aangepast werden voor doven en slechthorenden. En nu zijn we dan zover dat we eindelijk meer variatie durven toelaten. Ook al gaat het dan soms nog met de nodige aarzeling.

Als die aarzeling te maken heeft met onwennigheid, is dat niet erg. Als het maar geen gebrek is aan motivatie: vanuit Gods liefde voor mensen. En daarom wil ik even wat meer laten zien van Paulus. Hoe hij dat deed. Op heel verschillende manieren.

Als Paulus Joden wil benaderen met het evangelie, wat doet hij dan? Dan gaat hij naar een synagoge toe en dan probeert hij ze te overtuigen vanuit het OT. Allerlei teksten haalt hij erbij om te laten zien dat Jezus de beloofde messias is. Dat een aanpak die aansluiting zoekt bij de Joden. Want *als* ze te overtuigen zijn dat Jezus de messias is en *als* ze te overtuigen zijn, dat ze in hem moeten geloven, dan is het op *die* manier: vanuit de bijbel, vanuit het OT. Omdat ze geloven dat dat het Woord van God is.

Als het gaat om heidenen, dan werkt dat natuurlijk absoluut niet. Vandaar dat Paulus, als hij met heidenen over Jezus praat, voor een heel andere benadering kiest. En dan merk je dat Paulus dat ook heel goed kan. Een mooi voorbeeld daarvan staat in Hand. 17, als Paulus in gesprek is met de mensen in Athene. Hij laat dan merken dat hij heel goed op de hoogte is van de Griekse gewoontes en de Griekse cultuur. Hij haalt er woorden bij van een paar Griekse dichters en filosofen. Op die manier probeert hij een ingang te vinden bij de mensen die op *dat* moment naar hem luisteren. Wat spreekt hen aan? Wat vinden zij belangrijk?

Paulus is dus heel soepel als het gaat om zijn aanpak. Nou was het wel zo, ook al in die

tijd, dat niet iedereen het daarmee eens was. Voor de meeste Joden was het erg lastig om net zo soepel te zijn als Paulus. Ze begrijpen het niet of ze zijn het er niet mee eens. Voor heel veel Joden in die tijd wordt Paulus zelfs het voorbeeld van iemand die erop uit is om de wet van God af te schaffen (Hand. 21,21).

Je merkt dan hoe snel er een vertekend beeld kan ontstaan. En dat mensen elkaar gaan beoordelen op grond van die vertekende beelden. Of zelfs dat ze elkaar gaan *veroordeelen*. En dat kan soms heel dichtbij komen. Want daar zit ook heel veel druk in. En de verleiding is dan groot om er maar een beetje aan toe te geven, zo van: ‘Oké, dan houden we een beetje minder rekening met de heidenen.’ En dat kan de beste overkomen. Zelfs Petrus geeft er op een gegeven ogenblik aan toe. Aan die druk. Maar dan wordt hij door Paulus op zijn nummer gezet: “Wacht even, zo gaat dat niet in de kerk. De kerk heeft een boodschap voor *iedereen*.” Het staat in Galaten 2 (Gal. 2,11-14).

Het voorbeeld van Paulus is een uitdaging om eerlijk naar onszelf te kijken. Hoe flexibel zijn *wij*? En hoe flexibel *durven* we te zijn? En ik herhaal het nog maar een keer: het gaat niet over de *inhoud* van het evangelie, maar over gewoontes, tradities, regels, dingen waar we aan gewend zijn geraakt, en misschien ook wel dingen die we waarderen. Op zich ook niet verkeerd, maar dé grote vraag is: wat hebben we ervoor over om het evangelie verder te brengen? Wat mag het kosten?

Ik weet niet wat er de komende tijd zal gaan gebeuren. Maar het is heel goed mogelijk dat er nog veel meer gaat veranderen. Maar alsjeblieft: laten we niet veranderen, omdat we het zo leuk vinden om te veranderen. Want dat is alleen maar egoïstisch. En laten we ook niet bij elke verandering dwars gaan liggen, omdat we daar persoonlijk moeilijk in mee kunnen komen. Want dat is even hard egoïstisch.

Laten we de insteek kiezen van Paulus. En als we elkaar ergens op willen aanspreken, laten we elkaar daar dan op aanspreken: die insteek van Paulus. En zijn motivatie. Om te laten

merken dat we gedreven worden door de liefde van God. En zoeken naar wegen om die liefde
vorm te geven en uit te delen.

Amen.